

BÖLÜM III. KENTLEŞME, SİYASET ve GÖÇ POLİTİKALARI

1980 Sonrası Göçler ve Kentle Bütünleşme Sorunu⁶⁸

Gülşen Demir⁶⁹, Kadir Şahin⁷⁰

Giriş

Dünya tarihinin değişmez olgularından biri olan göç, sosyolojinin de temel araştırma alanlarından birini oluşturmaktadır. Göç üzerine yapılan tanımlardaki ortak özellik ise göçün “bir yer değiştirme” hareketi olduğudur. Göç, “bir yerden kalkıp başka bir yere yerleşmek” gibi bir fiziksel hareketi ifade etse de, yer değiştiren birey ya da bireylerin yaşadığı sosyal değişim ya da yaşam alanlarında meydana gelen değişim, büyük dönüşümleri kapsamaktadır. Özellikle “göç sorunsalını” önemli kılan da göçün yol açtığı sosyal, kültürel ve ekonomik içerikli olan bu dönüşümlerdir.

Araştırma

Araştırma için özellikle bu ilin seçilmesinin önemli nedenlerinden birisi şehrin mekansal yapılanmasına bağlı olarak, ‘1980 öncesinde gelenlerle’ ‘1980 sonrasında gelenlerin’ şehrin farklı yerlerinde/bölgelerinde yerleşmiş olmalarıdır; bu mekansal yayılmaya bağlı olarak da karşılaştırmanın amacına hizmet eden bir ayrışma halinin ortaya çıkmasıdır. Ayrıca neden ‘Kürt kökenli vatandaşların’ araştırmaya konu edildiği noktasında belirtilmesi gereken önemli bir husus da, bu kişilerin ‘etnik ve dilsel’ farklılıklarının kimlik temelli ayrışmayı kolaylaştırabilecek temel özelliklere sahip olmasıdır. Nitekim Türkiye’deki iç göçler düşünüldüğünde, ‘kimliksel vurgular üzerinden içe kapanarak’ sisteme karşı şiddet içerikli bir kültürel inşayı gerçekleştirebilecek, kısacası ‘getto tarzı yapılar’ oluşturmaya en müsait göçmen grubunun ‘Kürt kökenli göçmenler’ olabileceği varsayımıyla, böylesi bir araştırmanın bu göçmen grubuyla sürdürülmesine karar verilmiştir. Nitekim böylesi bir nitelik, bütünleşmemenin ortaya çıkması durumunda ‘gettolaşmayı mümkün kılacak’ asgari kriterlerin sosyal sermaye olarak var olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın karşılaştırma perspektifinde yürütülmesinden hareketle, ele alınacak örneklem sayısının karşılaştırmayı mümkün kılacak nitelikte olmasına özen gösterilmiş, alanları temsil yeteneği olan eşit sayıda örneklemin alınmasına çalışılarak 300’er kişilik (toplamda 600 kişi) örneklem grubunun seçilmesine karar verilmiştir. Böylece Kuzey Bölgesi göçmenlerinden ve Güney Bölgesi göçmenlerinden 300’er kişilik iki farklı örneklem grubu oluşturulmuştur. Ayrıca her haneden en fazla bir kişiyle görüşülmesine özen gösterilmiş ve daha fazla haneye erişilmesine çalışılmıştır.

⁶⁸ Bu araştırma TUBİTAK 106K124 no’lu proje ile desteklenmiştir.

⁶⁹ Prof. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, E-mail: gdemir@adu.edu.tr

⁷⁰ Dr., Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, E-mail: kadirsahin09@gmail.com

Yanı sıra örneklem gruplarının %60'ının erkek (180 kişi), %40'ının ise kadın (120 kişi olmasına karar verilmiştir). Araştırmada nicel ve nitel teknikler karma olarak kullanılmıştır.

Bulgular

Bölgelerin Özellikleri

Araştırmanın birinci bölgesi olan Kemer Bölgesi (Kuzey Bölgesi), eski Aydın şeklinde tabir edilen ve bölge içinde yer yer tarihi eserlerin de bulunduğu, kent merkeziyle iç içe geçmiş bir kesimdir. 1980 öncesinde gelen göçmenler çoğunlukla bu bölgeye yerleşmiş durumdadır. Kuzey Bölgesi olarak da adlandırdığımız bu bölge, kent merkezine yakınlığı ile tercih edilmiş bulunmaktadır. Araştırmanın ikinci bölgesi olan Osman Yozgatlı (Güney Bölgesi) Bölgesi'nde ise durum çok farklıdır. Özellikle 1980 sonrası bu bölgeye gelen göçmenlerin yerleştiği bölge, fiziksel yapılanması yönüyle kent merkezinden ve birinci bölge olan Kemer Bölgesi'nden büyük farklılıklar sergilemektedir. Bölgedeki yapılar daha çok 1-2 katlı, bahçesi olan, müstakil, kırsal alan evlerini andıran bir görüntü sergilemektedir. Birinci Bölgeden farklı olarak bu bölgede kırsal yaşam alışkanlıkları devam etmekte, birinci bölgede var olan kentsel yaşam kanıtları yerine bu ikinci bölgede informal sektör olarak tarım işçiliği varlığını sürdürmektedir. Bu durum göçmenlerin kentleşme bakımından yumuşak geçiş yapmasına imkan vermesi yanında kent(li)leşme yönündeki sosyal değişme sürecini geciktirmesini de beraberinde getirmektedir.

Göç Nedenlerine Göre Karşılaştırma

Göçe temel olan nedenler, yapılmış olan diğer araştırma bulgularına benzer biçimde sonuçlar ortaya koymaktadır. İlk gelenler, 1980 öncesi gelen göçmenler (Kuzey Bölgesi) %51 oranında "kentte yaşamak için" geldiklerini belirtirken 1980 sonrası gelenler (Güney Bölgesi) %39, 3 oranında "yeterli iş imkanı olmadığı için" geldiklerini belirtmişlerdir.

Meslek dağılımına bakıldığında ise birinci bölge göçmenlerinin (eski göçmenler – Kemer-Kuzey Bölgesi) %26 oranında küçük esnaf, ikinci bölge (yeni göçmenler-Osman Yozgatlı- Güney Bölgesi) göçmenlerinin ise %44,7 oranında inşaat işçisi oldukları görülmüştür.

Göçmenlerin Memleketle Olan İlişkileri

Göçmenler arasında kentle bütünleşmeyi engelleyici bir faktör gibi düşünülen 'memleketle ilişkiler' konusundaki yaklaşımlara bakıldığında Kuzey Bölgesi (1980 öncesi) göçmenlerin memleketle ilişki düzeyi %96 oranında ilişki yok, Güney Bölgesi (1980 sonrası) göçmenlerinin ise %44 oranında 'gidip gelmek/ziyaret' anlamında bir ilişki içinde oldukları anlaşılmaktadır.

Kentsel Tüketim Alışkanlıkları

Kentte kalış süresinin uzamasıyla bağlantılı olarak göçmenlerin tüketim alışkanlıkları geleneksel kalıplardan uzaklaşmaktadır. Bir başka önemli nokta da diğer 'kentsel tüketim alışkanlıkları/tüketim tarzlarını' ortaya koyan edinimlerdir. Ekonomik düzeyle de yakından alakalı olan bu göstergeler, aynı zamanda da

göçmenlerin sahip olduğu 'ihtiyaç algısını' ve 'kazançlarını harcama şekli' ortaya koyabilmektedir.

Yakın tarihte göç edenlerle, uzak tarihte göç edenlerin ekonomik verileri arasında büyük farklılıklar söz konusudur. Kentte kalış süresinin artışı 'ekonomik bütünleşme' yönünde olumlu bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır. Yani -kente göç edişleri yönüyle- eski tarihli olan göçmenlerin 'ekonomik göstergeleri' daha kentli bir profil çizerken; yakın tarihli göçmenlerin 'ekonomik profilleri' kentsel formata ulaşmamış bir görüntü sergilemektedir. Ancak yakın tarihli göçmenlerin, kendilerini 'ekonomik yönden' algılarına da dayanarak, henüz 'arada bir sınıf' (kır ve kent arasında) olduklarını söylemek mümkündür. Bu durumun ilerleyen süreçlerle birlikte -kentte kalış süresi daha uzun olan, eski tarihli göçmenlerin verilerine dayanarak- kentsel formata yakınlaşacağını söylemek mümkündür.

Kent Merkezindeki Farklı Alanlarda Yaşamak Arzusu/Eğilimi

'Kentle bütünleşme'' anlamında çok önemli boyutu oluşturan aynı zamanda bu araştırmanın da önemli noktalarından birisi olan, göçlerin mekansal ayrışmasına bağlı olarak, 'bir içe kapanma' ya da 'kasıtlı bir ayrışma' sürecinin var olup-olmamasıdır. Ancak bölgeler bu yönüyle karşılaştırıldığında, Güney Göçmenlerinin 'mekansal farklılaşmayı' (kent içinde yer değiştirmeyi) arzulamadıkları çok net olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü ankete katılanların %21,7'si (sadece 65 kişi) oturduğu مکانı/mahalleyi değiştirmek isterken, %78,3'ü ise (235 kişi) 'oturduğu مکانı/mahalleyi değiştirmek istemediğini' dile getirmiştir. Buna karşılık olarak da Kuzey Göçmenlerinin %44'ü 'görece bütünleşmiş bir mekan' (kentsel forma daha benzeşik olması yönüyle) olmasına rağmen 'oturduğu مکانı/mahalleyi' değiştirmek istediğini dile getirirken, %56'sı 'değiştirmek istemediğini' dile getirmiştir.

Bölgeler Düzeyinde Hemşehrilğe Yüklenen Anlamlar

Ayrışma ya da içe kapanma düzeyinin tahlili açısından önemli bir veri de farklı bölgelerde çalışmanın konusu olan göçmen gruplarının, hemşehrilik mekanizmasına yükledikleri anlamların, ne gibi farklılıklar sergilediklerinin anlaşılabilmesidir. Yani hali hazırda 'kasıtlı bir ayrışma çabası olmayan bütünleşmemiş mekan' ile 'bütünleşmiş bir profil gösteren mekanın' göstergelerini karşılaştırmak yerinde olacaktır. Kuzey Göçmenlerinin hemşehrilğe yüklediği anlamlar, 'kentsel koşullara karşı bir güvenlik duvarı/şeridi', 'kentsel yaşam içinde sosyal anlamda dayanışma mekanizması', 'psikolojik moral/güven' vb. yönünde anlamlardan ziyade 'kültürel birliktelik' ve 'nötr ilişki' (hiçbir şey ifade etmiyor) düzeyinde kalmıştır. Buna karşılık Güney Göçmenleri için hemşehrilik, çok daha farklı anlamlar taşımakta ve onlar için çeşitli misyonlar üstlenmektedir. Onlara göre, 'kentsel yaşamın tehlikelerine karşı bir güvenlik şeridi', 'maddi-manevi dayanışma' ve 'moral destek sunmak' gibi çeşitli misyonlar üstlenmektedir.

Bu durumun ortaya çıkmasının en büyük nedenini, daha öncesinde de sunulan 'ekonomik göstergeler' oluşturmaktadır. Çünkü 'informel sektörün asli unsuru' olan bu kitlelerin, hayat tarzlarının da informel ilişkiler üzerine kurulması çok doğaldır. Kurumsal yaşam tarzına entegre olamamış bireylerin, geleneksel düzeydeki sosyal ilişki kalıplarının ve kimliksel aidiyetlerinin de hala devam etmesi, onların kentsel yaşam içindeki 'psikolojik varoluşunda' kendisine 'moral/güven veren' ve 'başarısızlık/entegre olamamak/tutunamamak yönündeki psikolojiyi' aşmasını

mümkün kılacak bir ilişkiler sistemi kurmasını sağlamaktadır. Bu açıdan böylesi ilişki kalıplarının çözülmesinin en önemli yolu ‘ekonomik’, ‘bireysel’ ve ‘kültürel’ anlamdaki göstergelerinin, Kuzey Göçmenlerinin (bütünleşik/tutunabilmiş göçmenlerin) seviyesine yakınlaşmasıdır. Nitekim kalkış noktası aynı olan, etnik farklılıkları ve dilsel farklılıkları da benzer olan fakat kentte kalış süresine bağlı olarak ‘daha bütünleşik görüntü sergileyen’ Kuzey Bölgesi göçmelerinin ‘hemşehriliğe yükledikleri anlamlar’, ‘bütünleşik görüntü sergilemeyen Güney Bölgesi göçmenlerinin’ tam tersi yönde veriler sunmaktadır. Bu yönüyle iki göçmen grubu arasındaki makasın kapanmasına paralel olarak bu ve benzeri mekanizmaların, tutunamamış özellik gösteren Güney Bölgesinin göçmen bireyleri için ifade ettiği anlamların daha farklı yönlerde evrileceği görülmektedir. Çünkü tutunabilmenin risklerini hala yaşamaya devam eden bu tarz bireylerin, içinde buldukları gruplara bağlılık düzeyi de doğal olarak artmaktadır. Fakat tutunabilme konusundaki bireysel yetilerinin artmasına paralel olarak, gruba dayalı aidiyet hislerinin daralacağı ve yerini daha birey merkezli algılara bırakacağı Kuzey Bölgesi göçmenlerinin verilerinden anlaşılmaktadır.

Göçmenlerin Sorunlar Karşısında Başvurdukları Mekanizmalar

Göçmenler açısından ‘hemşehriliğe yüklenen anlamların’ ortaya çıkmasını sağlayan en büyük özellik, kentsel sorunlarla baş edebilme güçleri/düzeyleri ya da sorunları çözebilme kapasiteleri/donanımlarıyla yakından alakalıdır. Kentsel yaşam içinde, karşılaştığı sorunları, kendi kişisel donanımlarıyla çözebilen bireyler, ‘kentli/kentleşmiş birey’ özelliğine erişebilmiş kişilerdir. Bu yöndeki değişim sürecinin başarıya ulaşması nispetinde de geleneksel kalıplardan kopabilmek becerisini gösterebileceklerdir. Bunun en önemli göstergelerinden birisi de, kentsel yaşam içinde yoğunlaşan ‘kurumsal yapılardan/mekanizmalardan’ faydalanabilme durumudur. Kurumsal yaşama tamamiyle entegre olabilmiş bireyler, aynı zamanda kentli bir birey olabilme sürecinde de başarılı olabilmiş demektir.

Sorunlar karşısındaki çözüm kaynakları gibi benzer bir durum, bölgelerin göçmenlerinin diğer insanlarla ilişkiye geçme ve bilgiye başvurma şekillerinde de ortaya çıkmaktadır. Geleneksel kalıplardan kopabilme becerisine ve kentli bir birey olabilme düzeyine paralel olarak -kentli göstergelere yaklaştığı oranda- ‘bilgiyi edinme ve dikkate alma’ konusunda ‘ilk karşılaştığı/tanıştığı kişilerde dikkate aldığı göstergelerin’ de geleneksel kalıpların dışına çıktığı/çıkabildiği gözlenmiştir.

Dilsel Farklılıklar

Bireylerin dili kullanabilme kapasiteleri, kendini ifade edebilme düzeyleriyle de yakından alakalıdır. Kendini ifade etme noktasında, sınırlılıkları olan bireylerin, diğer bireylerle ilişkiye girme düzeyinde de sınırlılıkların ortaya çıkacağı muhtemel sonuçtur. Dili yeterli koşullarıyla kullanılabilmesi nispetinde, dış dünya (kentteki diğer gruplar) ile ilişkiye girme düzeyinde doğrusal bir artışın yaşanacağı beklenen sonuç olarak ortaya çıkacaktır. Çünkü bireyler, sosyal ortamlarının sınırlarını, kendilerini ifade edebildikleri şekliyle çizmektedirler. Dilsel problem yaşayan bireylerin, tüm bu gerekçelerle sınırlı bir ‘ilişki sistemi/ağı’ ve ‘sosyal ortamının’ oluşması son derece doğaldır.

Kuzey Göçmenlerinin büyük bir kısmı ‘dilsel bütünleşmeyi gerçekleştirmişken’ (dile dayalı farklılığı giderirken), Güney Göçmenlerinin büyük bir kısmı ‘dilsel bütünleşme yönünde henüz problemler yaşamaktadır’.

‘İçe Kapanma Mekanizmalarının’ İşleyiş Düzeyi

Toplumsal ilişkiler açısından, dış gruplarla ilişkiye geçişin ve kültürel etkileşimin yoğun olduğu önemli araçlardan birisi de ‘evlilik mekanizmasıdır’. ‘Evlilik’ aracılığıyla birlikte, farklı gruplar arasında sıkı ilişkilerin/etkileşimlerin ortaya çıktığı ve buna dayalı olarak da ‘hısım ilişkilerine’ dönüşen bir sürecin yaşandığı bilinen gerçeklerdendir. Dışa açılmamak yönünde, kasıtlı tepkisi olan birlikteliklerin, dış gruplarla ilişkiye geçmemek adına, evlilik ilişkilerinin ‘grup içinde’ gerçekleşmesi için yoğun bir çaba harcayacakları açıktır. Bu nedenle kente göçle gelen grupların, ‘dışa açılmamak’ ya da ‘içe kapanmak/ayrışmak’ adına kasıtlı bir çabası olacaksa, evliliğe yüklenen anlamlar da ayrışmayı mümkün kılacak şekilde düzenlenmektedir. Hatta ilişki halini kısıtlayacak bir hayat döngüsünü dahi yaratabilmektedir. Bu nedenle de her iki bölgenin göçmenlerine, evliliğe dair grup algılarını anlayabilmek adına, bu yönde soru sormak gereksinimi duyulmuştur. Her iki bölgeden alınan cevaplar göstermektedir ki kentte kalış süresi daha uzun olan göçmen grubu evliliği bir ‘içe kapanma mekanı olmaktan çıkarmıştır.

Kente ve Kentsel Yaşama Dair Yargıları

Kuzey Göçmenleri ile Güney Göçmenleri arasındaki önemli farklardan birisi de, kente dair kurulan bazı ‘yargı ifadelerine’ verdikleri cevaplardır. Bütünleşik profil sahibi bireylerle (Kuzey Göçmenleri), bütünleşik bir profil sunmayanların (Güney Göçmenleri) verdiği cevaplar birbirinden farklılaşmaktadır. Güney göçmenlerinin cevapları daha çok kırsal eksenslidir. Karşılaştırma noktası, yani referans noktası tamamen kırsal alandır. Kuzey Göçmenlerinde ise tablo tamamen farklılaşmış durumdadır; veriler kuzey göçmenlerinin referans noktasının kırsal yaşam olmadığını, kentsel yaşamı kendilerine kriter olarak seçtiklerini göstermektedir.

‘Göçle birlikte başlayan sosyal değişme süreci’, kuşaklar boyunca devam eden bir gerçekliktir. Göç tarihinin yakınlığına bağlı olarak, kuşaklar arası farklılık düzeyi artarken, ilerleyen dönemlerde bu farklılık hali -ilk kuşağın değişme süreci dahilinde çözülmesine bağlı olarak- azalmaktadır. Ayrıca göç; sadece, göçü yaşayan ilk kuşakları etkileyen bir ‘sosyal gerçeklik’ değildir. Göçü yaşamayan (öznesi olmayan) diğer kuşaklar da bu ‘sosyal değişme sürecinin içinde yer almaktadır’. Bu nedenle de sonraki kuşakların, sürecin içine girmesine paralel olarak (Kemer Bölgesi örneğinde olduğu gibi) bütünleşme düzeyi ve değişme hızında da artış söz konusu olmaktadır. Ayrıca kentsel yaşamın kurumlarıyla daha erken süreçte tanışma fırsatı bulan (eğitim kurumu) bu kuşakların, göçü yaşayan kuşaklardan farklı olarak ‘bütünleşme’ yönündeki göstergelerinde de artış söz konusudur. Ayrıca sonraki kuşakların bütünleşme eksenini hem ilk kuşaklar için bu yönde katkı sağlarken hem de görsel/somut bir veri niteliği sunarak ilk kuşakların değişme hızını da arttırıcı etki sağlamaktadır. Bu durum da beraberinde kuşaklar arası farklılığın azaldığı bir süreci getirmektedir. Nitekim içe kapanma/ayrışma ya da getto tarzı yapılanmaların önemli bir özelliği kuşaklar arası istikrara dayalı olarak, bu eksenindeki farklılaşmaların çok sınırlı düzeylerde kalmasıdır. Böylesi bir durumun özellikle Güney Göçmenlerinde ortaya çıkmaması ‘gettolaşan bir kitle’ olmadıklarının da ispatı olmaktadır.

Bütünleşmeye Dair Bazı Yargı İfadelerine Verilen Cevaplar

Farklı göçmen bölgelerini temsil eden bireylerinin, bütünleşme ve bütünleş(e)meme düzeylerine bağlı olarak, bazı yargı cümlelerine verdikleri cevaplar da son derece önemli olmaktadır. Bütünleşmeye dair oluşturulan yargı ifadelerinden kasıt, kentte kalış süresine bağlı olarak, bütünleşme süreci içinde, geleneksel kodların çözülme yaşayıp yaşamadığının göçmenler tarafından ifade edilebilmesidir.

Kentsel yaşama girişle birlikte, ataerkil bir yaşam tarzı olan, kırsal yaşamın kodlarında da bazı değişimler ortaya çıkmaktadır. Erkeğin mutlak iktidarına dayanan, 'kırsal/geleneksel ataerkil yapının' kentsel yaşam içinde de 'mutlak surette devam ettiğini' söylemek zorlaşmaktadır. Bu veriler de ortaya net olarak koymaktadır ki göç süreciyle birlikte 'gizil bir iktidar savaşı' da ortaya çıkmaktadır. Bu iktidar savaşı, 'iktidarı elinde bulundurmayan kadınların', daha hızlı bir değişme süreci yaşamasını; 'iktidarı elinde bulunduran erkeklerin' ise daha tutucu/muhafazakar ya da farklı şekliyle söylemek gerekirse daha yavaş değişim süreci yaşamasını getirmiştir.

Bu nedenle, 'yargı ifadelerine' verilen cevapların farklılaşması, bölgelerin bütünleşme düzeyine bağlı olarak, içerik yönüyle değerlendirildiğinde cinsiyet bağlamında da önemli gerçeklikleri taşıdığı anlaşılmıştır. Şüphesiz Aydın'da bu durumun ortaya çıkmasını sağlayan önemli bir etken, bütünleşme düzeyinin düşük olduğu Osman Yozgathı Bölgesinde daha önce de belirttiğimiz, informel sektöre katılan kadınların (tarım işçisi kadınların) yoğunluğuna bağlı olarak -göçle birlikte ortaya çıkması beklenen, kadının gerilemiş sosyal statü örneğinin burada yaşanmamış olmasının önemli bir etkisi vardır. Kadınların, her şeye rağmen geleneksel kalıplardaki 'ikincil statülerinin' kent içi yaşamda, onları erkeklere göre daha değişime açık bireyler haline getirmektedir. Geri kalmış statüleri -çevresel kodlarının da etkisiyle-merkezi karaktere (burada merkez rolünü erkek/ataerkil statü oynamaktadır) karşı daha eleştirel ve değişime daha açık hale gelmektedir.

Bölgelere Göre Göçmenlerin 'Geri Dönme Mitlerinin' Aktiflik Düzeyi

Bütünleşmeme çabasının aktif olduğu gruplarda önemli olan bir durum da 'geri dönme mitlerinin' hala yüksek düzeylerde olmasıdır. Böylesi bir durumun varlığı da, 'içe kapanma' ya da 'yaşam alanının homojenleştirilmesi' gibi belli başlı bazı kaygıları beraberinde getirmektedir.

Nitekim araştırma dahilinde, Güney Göçmenlerinin bütünleşme profilleri son derece düşük görünmesine rağmen 'geri dönmek yönünde' eğilimlerinin olduğu şeklinde bir veriye ulaşılmamıştır. Bu nedenle göçle birlikte içine girilen, yeni mekanla (kentle/yeni yaşam alanıyla) bütünleşmek yönünde kalıcı bir eğilimin olduğu, net olarak ortaya çıkmıştır. Çünkü ankete katılan göçmenlere yöneltilen 'ekonomik olarak yeterli düzeye erişince memleketinize geri dönmeyi düşünür müsünüz?' şeklindeki soruya; Güney Göçmenlerinin %71'i 'hayır' derken, sadece %29'u 'evet' şeklinde cevap vermiştir. Buna karşılık olarak da Kuzey Göçmenlerinin %84'ü 'hayır' derken sadece %16'sı 'evet' şeklinde cevap vermiştir.

Göçmenlerin büyük çoğunluğunun, göçteki temel noktasının 'ekonomik yetersizlikler' ve 'güvenlik' gibi nedenler olmasından hareketle, kaygı düzeylerinin (hem ekonomik hem de huzur yönüyle) giderilmemiş olmasının, bu yönde cevap vermeye sevk edebileceği düşüncesiyle, soruyu farklı şekilde tekrar sorma gereksinimi hissedilmiştir. Bu nedenle 'kaygılarının da giderildiği düşüncesiyle' yöneltilen, 'buradakiyle aynı şekilde yaşama olanağı bulsanız, göç etmeden önceki yaşadığınızı

yere geri dönmeyi ister misiniz?’ şeklindeki soruya; Güney Göçmenlerinin %68’i ‘hayır’ derken, %32’si ‘evet’ şeklinde cevap vermiştir. Kuzey Göçmenlerinin ise %82’si ‘hayır’ derken, %18’i ‘evet’ şeklinde cevap vermiştir. Bu veriler de göstermektedir ki her iki göçmen grubunun da ‘geri dönme miti’ grupların geneli ele alınca düşük düzeylerde kalmaktadır. Özellikle ‘bütünleşmemiş’ bir profil sunan Güney Göçmenlerinde, geri dönmeye ilişkin beklentilerin ya da düşüncenin olmaması, gelinen yeni mekana (yerleşilen yere) atfedilen misyonun da göstergesi olmaktadır. Geri dönme eğilimlerinin sınırlı düzeylerde kalması, ‘yeni yaşam alanlarına’, ‘geçici yerleşimler’ gözüyle bakmadıklarını göstermektedir. İçeride kapanmak gibi bir verinin bu göçmenlerce sunulmaması da ‘bütünleşme enerjilerinin/kaygılarının aktif düzeyde olduğunun’ da kanıtı olmaktadır.

Kaynakça

Abadan-Unat, Nermin; Kentsel Bütünleşme: Türk Sosyal Bilimler Derneği Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Ortak Semineri Sunuş Konuşması, Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Yayın No: 4, 1982, Ankara.

Akkayan, Taylan; (1999), Göç ve Değişme, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 2573, İstanbul.*

Bayhan, Vehbi; (1996), Türkiye’de İç Göçler ve Anomik Kentleşme, *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç, s. 178-193*

Demir, Gülsen; (1996) Göç Nedenleri ve Göçenlerin Beklentilerindeki Gerçekleşme Durumu: Bolu İli Kıbrısçık İlçesi Örneği, *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç, s. 85-94*

Erder, Sema; (1997), Kentsel Gerilim (Enformel İlişki Ağları Alan Araştırması), *um:ag Yayınları, Ankara.*

Erder, Sema; (2006), Refah Toplumunda Getto, *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.*

Kartal, S. Kemal; (1992), Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye’de Kentleşme, *Adım Yayınları, İstanbul.*

Kıray, Mübeccel; Gecekondu: (1998), Az Gelişmiş Ülkelerde Hızla Topraktan Kopma ve Kentle Bütünleşememe (*Kentleşme Yazıları İçinde: s. 90-104*), *Bağlam Yayıncılık, İstanbul.*

Özcan, Yusuf Ziya (1998), İçgöç Tanımı ve Verileri İle İlgili Bazı Sorunlar, *İçinde: İcduygu, A., Sirkeci, I., Aydingun, I. (der.) Türkiye’de İçgöç. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.*

Şenyapılı, Tansı; (1978) Bütünleşmemiş Kentli Nüfus Sorunu, *Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayın No: 27, Ankara.*

Tekeli, İlhan ve Erder, Leila; (1978) Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler, *Hacettepe Üniversitesi Yayınları D-26, Ankara.*